

جرم شناسی پیشگیری

جلد اول

شهرام ابراهیمی

استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شیراز



سرشناسه : ابراهیمی، شهرام، ۱۳۵۶ -

عنوان و نام پدیدآور : جرم‌شناسی پیشگیری / شهرام ابراهیمی.

مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۰

مشخصات ظاهری : ۲ ج.

شابک : 978-964-511-358-0: ۱. ج.

وضعیت فهرست‌نویسی : فیا

یادداشت : کتابنامه

موضوع : جرم‌شناسی.

موضوع : جرم و جنایت — پیشگیری.

رده‌بندی کنگره : ۶۰۲۵ HV ۲ الف ۲ ف

رده‌بندی دیویی : ۳۶۴

شماره کتابشناسی ملی : ۲۵۰۵۷۹۳

۵۵۹

نشر میزان

جرم‌شناسی پیشگیری

دکتر شهرام ابراهیمی

ویراستار علمی: دکتر نورالله کریمی

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۰

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

شمار: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۱-۳۵۸-۰

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از تقاطع سهروردی، خ کاووسی فر، کوچه نکبسا، پلاک ۴۲، تلفن ۸۸۵۳۹۱۳۱

فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، رویروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخررازی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰

واحد پخش و فروش: خیابان سمنه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۲، تلفن ۸۸۳۳۹۵۲۹-۳۱

فهرست مطالب

فرهنگ پیشگیری (درآمد)	۱۱
-----------------------------	----

فصل اول: مفاهیم عمومی پیشگیری

مبحث اول: امکان، توجیه و محدودیت‌های پیشگیری	۲۱
گفتار اول: امکان پیشگیری در نظریه‌های جرم‌شناسی	۲۲
الف) داده‌های نظری	۲۲
۱- پیشگیری در مکتب تحقیقی و نظریه عقلانی بودن جرم	۲۲
۲- پیشگیری در نظریه‌های جامعه‌شناختی	۲۳
۳- پیشگیری در نظریه مدیریت ریسک جرم	۲۴
۴- پیشگیری در اندیشه‌های مارکسیستی	۲۴
۵- پیشگیری در نظریه‌های جرم‌شناسی واکنش اجتماعی	۲۵
ب) داده‌های عملی	۲۶
ج) مبنای نظری امکان پیشگیری	۲۶
گفتار دوم: سودمندی توسل به پیشگیری	۲۷
الف) از ناکافی تا زیانبار بودن سرکوبی	۲۷
ب) ناکارآمدی کیفر	۲۸
ج) زیانبار بودن سرکوبی	۲۸
گفتار سوم: الزامات حقوق بنیادین	۲۹
مبحث دوم: نظریه جرم‌شناسی پیشگیرانه	۳۳
گفتار اول: برداشت‌های متفاوت	۳۴
گفتار دوم: مفهوم پیشگیری	۳۵

- ۳۵..... (الف) ابتکارات و برنامه‌های جدید
- ۳۷..... (ب) آشننگی مفهوم و فایده تعریف
- ۳۸..... گفتار سوم: تعریف پیشگیری
- ۳۹..... (الف) بینش‌های مختلف راجع به پیشگیری
- ۴۷..... (ب) تحلیل انتقادی مفهوم پیشگیری
- ۴۹..... مبحث سوم: گونه‌ها و مدل‌های پیشگیری
- ۴۹..... گفتار اول: گونه‌های پیشگیری
- ۴۹..... (الف) پیشگیری از بزه‌کاری نوجوانان و بزرگسالان
- ۴۹..... (ب) پیشگیری منفعل و فعال
- ۵۰..... (ج) پیشگیری اجتماعی و پیشگیری وضعی
- ۵۲..... گفتار دوم: ترکیب گونه‌های پیشگیری
- ۵۲..... (الف) ترکیب گونه‌ها
- ۵۳..... (ب) گونه پیشنهادی
- ۵۳..... گفتار سوم: مدل‌های پیشگیری
- ۵۴..... (الف) خاستگاه مدل‌های پیشگیری
- ۵۷..... ب - شاخص‌های مدل اروپایی پیشگیری از جرم

فصل دوم: پیشگیری اجتماعی

- ۶۱..... مبحث اول: پیشگیری اجتماعی کلاسیک: پیشگیری اجتماع مدار
- ۶۳..... گفتار اول: وجه تسمیه و اهداف پیشگیری اجتماعی
- ۶۴..... گفتار دوم: بستر اعمال تدابیر پیشگیری اجتماعی کلاسیک
- ۶۶..... ۱- برنامه‌های اوقات فراغت
- ۶۶..... ۲- نوسازی شهری
- ۶۶..... ۳- فراخوانی به رعایت هنجار
- ۶۶..... گفتار سوم: رویه‌های عملی پیشگیری اجتماع مدار
- ۶۷..... ۱- فراگیری مسولیت والدینی
- ۶۸..... ۲- کارگاه آموزشی

فهرست مطالب □ ۷

۳- سازوکار ادامه تحصیل	۶۹
۴- طرح جذب حاشیه‌نشینان	۷۰
۵- برنامه پی گیری فشرده وضعیت نوجوانان در معرض خطر	۷۱
مبحث دوم: پیشگیری رشدمدار	۷۳
گفتار اول: ویژگی‌ها و هدف پیشگیری رشد مدار	۷۳
گفتار دوم: نوسانات خشونت در دوران کودکی و نوجوانی	۷۵
بند نخست: استمرار خشونت	۷۶
بند دوم: شناسایی از طریق عوامل خطر	۷۷
الف) در سطح خانواده	۷۸
ب) در سطح رفتارها	۷۸
ج) در محیط تحصیلی	۷۸
د) در سطح دوستان	۷۹
گفتار سوم: رویه‌های عملی پیشگیری رشد مدار	۷۹
۱- برنامه‌های پیش از تولد	۷۹
۲- تقویت صلاحیت‌های والدین و استمرار خانواده	۸۱
۳- برنامه‌های پیش تحصیلی	۸۲

فصل سوم: پیشگیری وضعی از جرم

مبحث اول: تاملات نظری درباره پیشگیری وضعی	۸۸
مبحث دوم: پیشینه تاریخی	۹۲
گفتار اول: حمایت‌های پیشگیرانه و همبستگی خانوادگی	۹۲
گفتار دوم: امنیت پُرهزینه	۹۴
گفتار سوم: به سمت امنیت غیر خشونت آمیز	۹۶
مبحث سوم: تکنیک‌های پیشگیری وضعی از جرم	۹۹
گفتار اول: تدابیر خطر افزا	۱۰۲
الف) مراقبت	۱۰۲
ب) گونه‌های مراقبت و سازوکارهای آن	۱۰۴

- ۱- مراقبت توسط انسان ۱۰۴
- ۲- تجهیزات مراقبت ۱۰۴
- ۳- تدابیر کشف ۱۰۴
- ۴- افزایش رؤیت‌پذیری سیل‌های بالقوه و ورودی‌ها ۱۰۵
- ۵- بررسی و کنترل ۱۰۵
- ج) مراقبت و تحدید حقوق بنیادین ۱۰۶
- ۱) جامعه تحت کنترل ۱۰۷
- ۲) تبعیض در خدمات پیشگیرانه ۱۰۸
- ۳) کاهش میزان مشارکت مردم ۱۰۸
- ۴) تعرض به زندگی خصوصی ۱۰۹
- ۵) توسعه تدابیر استثنایی ۱۱۰
- ۶) پیشگیری از سوءاستفاده از مراقبت ویدئویی و ارزیابی آن ۱۱۱
- گفتار دوم: تدابیر دشوارکننده ۱۱۲
- الف) حمایت‌های فیزیکی ۱۱۲
- ب) گونه‌های حمایت فیزیکی ۱۱۲
- ج) کنترل ورودی و خروجی‌ها و تهدیدات آن ۱۱۳
- ۱) کنترل یا پیشگیری ۱۱۳
- ۲) توسعه‌ی گسترده‌ی مداخله پلیس ۱۱۵
- ۳) گونه‌های کنترل ورودی ۱۱۶
- ۴) کنترل و محدودیت در آزادی‌های فردی ۱۱۸
- د) کنترل تسهیل‌کننده‌ها ۱۲۰
- ۱) گونه‌های کنترل تسهیل‌کننده‌ها ۱۲۰
- ۲) تعرض به زندگی خصوصی از گذر توسعه کنترل‌ها ۱۲۰
- هـ) تغییر مسیر ۱۲۲
- ۱) گونه‌های تغییر مسیر ۱۲۳
- ۲) تقویت آماج و امنیتی کردن شرایط زیست ۱۲۴
- گفتار سوم: تدابیر جاذبه‌زدا ۱۲۵

الف) گونه‌های جاذبه‌زدایی.....	۱۲۶
ب) فناوری جاذبه‌زدا و امنیت آسیب‌پذیر.....	۱۲۷
ج) تناسب تدابیر با اهداف مورد تعقیب.....	۱۲۸
مبحث چهارم: کنشگران پیشگیری وضعی، محدودیت‌ها و اصول کارآمدی.....	۱۲۹
گفتار اول: کنش‌گران.....	۱۲۹
الف) تحول عرضه خدمات پیشگیرانه.....	۱۳۰
ب) دولت و پیشگیری وضعی.....	۱۳۲
گفتار دوم: گستره‌ی محدودیت‌های جرم شناختی پیشگیری وضعی.....	۱۳۳
الف) محدودیت در نوع جرایم.....	۱۳۳
ب) محدودیت نسبت به افراد.....	۱۳۳
ج) محدودیت تکنیک‌ها.....	۱۳۳
د) کارآیی مشروط.....	۱۳۴
هـ) محدودیت هزینه‌ها.....	۱۳۴
و) جابه‌جایی جرم و توزیع آثار تدابیر پیشگیری.....	۱۳۶
گفتار سوم: اصول کارآمدی تدابیر وضعی.....	۱۳۹
الف) کارآمدی از گذر ارزیابی.....	۱۳۹
۱) رویکرد نتیجه محور.....	۱۳۹
۲) شیوه‌های (روش‌های) پیشگیرانه‌ی مؤثر.....	۱۴۰
۱- انطباق تدابیر با مسأله.....	۱۴۲
۲- تمرکز در محل نیاز.....	۱۴۲
۳- ترکیب پیشگیری‌شناس و بزه‌دیده بالقوه.....	۱۴۲
ب) پیشنهاد‌های جرم‌شناسی وضعیت‌مدار.....	۱۴۳

فصل چهارم: محدودیت‌های حقوق بشری پیشگیری از جرم

مبحث اول: تعهد به مبارزه با جرم و پیشگیری.....	۱۵۱
گفتار اول: رویکرد فایده‌مدار حاکمان.....	۱۵۶
گفتار دوم: گستره تعهد به مبارزه با جرم و پیشگیری.....	۱۵۸

- مبحث دوم: تعلیق تعهدات حقوق بشری در آستانه پیشگیری و مبارزه با جرم..... ۱۶۵
- گفتار اول: تعادل امنیت و آزادی‌های فردی..... ۱۶۵
- الف) وجه افتراق محدودیت با تعلیق..... ۱۶۶
- ب) حقوق غیرقابل نقض..... ۱۶۷
- گفتار دوم: شرایط اعمال محدودیت بر حقوق بشر..... ۱۷۳
- الف) یک خطر عمومی استثنایی..... ۱۷۴
- ب) اعلام رسمی حالت فوق‌العاده..... ۱۷۵
- ج) تناسب پاسخ..... ۱۷۵
- د) تدابیر غیر تبعیض آمیز..... ۱۷۶
- هـ) ارزیابی شرایط اعمال یا اجرای موارد نقض..... ۱۷۶
- و) انطباق محدودیت‌ها با قانون..... ۱۷۷
- ز) ضرورت اعمال محدودیت در یک جامعه دموکراتیک..... ۱۷۹
- نتیجه‌گیری..... ۱۸۳
- منابع و مآخذ..... ۱۹۰